

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ 3 ตำบลสีมูม อ. เมือง จ. นครราชสีมา

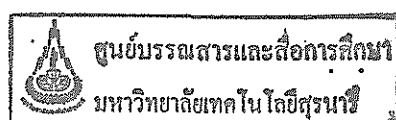

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

นายชราตล เกี้ยวสันเทียะ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านสีมูม หมู่ 3 ตำบลสีมูม อ. เมือง จ. นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรุณ ไชยเสนาะ, หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านสีมูม 3 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลในด้าน
ต่าง ๆ ของกองทุนหมู่บ้าน เช่น สภาพโดยรวมของหมู่บ้าน การทำมาหากินรูปแบบการผลิต ความ
สัมพันธ์ของหมู่บ้านชุมชน แนวคิดของชุมชน ศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและแนวทางการแก้ไข
หมู่บ้านชุมชนพึ่งตนเองได้อย่างไร และเพื่อรับทราบปัญหาเพื่อการบูรณาการ ซึ่งการประเมินผล
โครงการครั้งนี้เป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์ว่าด้วยพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์ ที่มีการเปลี่ยนแปลง
อยู่ตลอดเวลา การประเมินโครงการหมู่บ้านสีมูม หมู่ 3 อยู่บนพื้นฐานการประเมินความคิดเชิงระบบที่
เรียกว่า “ ซิฟฟ์โมเดล “ ซึ่งประชากรของกลุ่มตัวอย่างในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่ม
ตัวอย่างได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านสีมูม หมู่ 3 ที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
ตลอดจนคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 120 คน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์
และสอบถาม การสำรวจอย่างมีส่วนร่วม รวมทั้งการจัดเวทีประชุมชาวบ้านจดบันทึก ส่วนการวิเคราะห์
ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้สถิติกับข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การคำนวณหาค่าร้อยละ , ค่าเฉลี่ย และการ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ , การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การออกแบบสอบถาม แบบรายงาน
(บร. 1 –12) ซึ่งได้ผลการประเมินโครงการหมู่บ้าน สีมูม หมู่ 3 ดังนี้

ผลการประเมินปรากฏว่าชาวบ้านสีมูม หมู่ที่ 3 มีประสบการณ์ในการตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ
การผลิตมาแล้ว มีความรักสามัคคี ซื่อสัตย์ต่อหมู่คณะ ที่ผ่านมามีการชำระเงินคืนกองทุนหมู่บ้านได้
ตรงตามกำหนดระยะเวลา ในส่วนของคณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมแรงร่วมใจบริหารงาน
แบบโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีการประชุมชาวบ้านแบบสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาแบบสันติวิธี

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์นิเทศก์ ... อาภาดาช ... อรุณ ไชยเสนาะ

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผศ. ดร. อรุณ ไชยเสนาะ)

กรรมการสอบ

(นายอาทิตย์ คุณศรีสุข)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๒๑ ต.ค. ๒๕๕๕

วันที่ เดือน..... พ.ศ.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เกิดจากความกรุณาของบุคคลหลาย ๆ ท่าน หลายฝ่ายและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินการ ด้านการวิจัย อาทิเช่น

- ผศ. ดร. อรชุน ไชยเสนาะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- นายอาทิตย์ คุณศรีสุข อาจารย์นิเทศก์
- นายอำเภอเมืองนครราชสีมา พัฒนาการตำบลสีมม พัฒนาการอำเภอเมือง
- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน
- ราษฎรชาวบ้านสีมมหมู่ 3 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหมู่ 3 ที่ให้ข้อมูล อำนวยความสะดวกและให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

สะดวกและให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ทำยนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ประเมินโครงการขอมอบให้แก่วิชาการเจ้าของโครงการ หมู่บ้านกรณีศึกษา และผู้ที่สนใจ ศึกษาเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นฐานข้อมูลระยะยาว ในการบริหารพื้นที่ฟูประเทศ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในด้านข้อมูลของหมู่บ้านกรณีศึกษา จากการลงพื้นที่จริงของผู้ประเมิน โครงการ

ผู้ประเมินโครงการ

นายชราตล เกี้ยวตันเทียะ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	2
5. ผลคาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ.....	3
บทที่ 2 บริบทนวัตกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	4
2. ระเบียบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ.....	6
4. หลักการประเมินโครงการแบบ ชิพพีโมเดล (CIPP Model).....	11
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ.....	14
1. รูปแบบการประเมิน.....	14
2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย.....	14
3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน.....	14
4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล ตามรูปแบบการประเมิน.....	15
5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตาม รูปแบบการประเมิน.....	33

บทที่ 4 ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	35
1. ตอนที่ 1. สภาพทั่วไปของหมู่บ้านสีมม	35
2. ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับหมู่บ้าน จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน.....	39
3. ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับรายบุคคล.....	48
 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	50
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ.....	50
2. วิธีดำเนินการ.....	50
3. ผลการดำเนินการ.....	50
4. อภิปรายผล.....	51
5. ข้อเสนอแนะ.....	53
 บรรณานุกรม.....	54
ภาคผนวก.....	55
- ภาคผนวก ก แผนที่ตำบล และแผนที่หมู่บ้าน.....	56
- ภาคผนวก ข กฎระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านสีมม หมู่ที่ 3	59

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการ ประเมินบริบท	16
ตารางที่ 2	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการ ประเมินปัจจัย	21
ตารางที่ 3	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการ ประเมินกระบวนการ	24
ตารางที่ 4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการ ประเมินผลผลิต	29
ตารางที่ 5	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบ การประเมิน	33
ตารางที่ 6	ชื่อ ผลการวัดความเข้มแข็งของชุมชนตัวกลาง	45
ตารางที่ 7	ชื่อ จำนวนสมาชิกที่หาได้ครบครันแล้ว	45
ตารางที่ 8	ชื่อ จำนวนครอบครัวในชุมชนรักใคร่ปรองดองและอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา	45
ตารางที่ 9	ชื่อ จำนวนสมาชิกมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	46
ตารางที่ 10	ชื่อ การรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน	46
ตารางที่ 11	ชื่อ การช่วยเหลือเด็กสตรีคนชรา	46
ตารางที่ 12	ชื่อ ผู้นำมีคุณธรรม ยุติธรรม	47
ตารางที่ 13	ชื่อ ชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิด โดยสมาชิก ในชุมชนหรือไม่	47
ตารางที่ 14	ชื่อ การใช้จ่ายเงินกู้ของนายเริงวิทย์ ศรีพิทักษ์กุลวิไล	48
ตารางที่ 15	ชื่อ การใช้จ่ายเงินกู้ของนางเย็นจิตร งามพลกรัง	49

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

คนส่วนใหญ่ของประเทศไทย คือ เกษตรกรเมื่อพูดถึง หรือได้ยินคำว่าเกษตรกรไทย แล้วนั้น หมายถึง ความยากจน ความไม่เท่าเทียมกับคนในเมือง ความยากจนของประชาชนในชนบท และชุมชนเมือง คือ การไม่มีทุนและขาดโอกาส ขาดการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อที่จะนำมาพัฒนาอาชีพ และสร้างรายได้ สดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนาความปรารถนาดีที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อใช้สำหรับให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศไทยรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนการจัดสรรโอนเงิน เข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เพื่อจะได้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านแต่ละชุมชนท้องถิ่น บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงได้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้ามาประจำอยู่ในหมู่บ้าน เขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของสารนิพนธ์ SUBSTANTIVE REPORT เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จ ตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง แต่ละท้องถิ่น หมู่บ้านและเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักศึกษาในด้านการปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่นและเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

หมู่บ้านสีมูม หมู่ที่ 3 ตำบลสีมูมอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จและได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แล้วเพื่อจะให้ทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดจึงสมควร ที่จะมีการประเมินและจัดทำสารนิพนธ์ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและประเมินโครงการในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนได้ปฏิบัติงานในพื้นที่บ้านสีมูม หมู่ที่ 3 นี้มาระยะหนึ่งแล้วจึงรับผิดชอบในการประเมิน และเรียบเรียงสารนิพนธ์ฉบับนี้

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมายของกระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านสีมูม หมู่ที่ 3 ในประเด็นต่อไปนี้

2.1.1 บ้านสีมูม หมู่ที่ 3 มีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการของสมาชิก

2.1.2 บ้านสีมูม หมู่ที่ 3 มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

2.1.3 บ้านสีมูม หมู่ที่ 3 มีกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้ และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาตนเอง มีการสร้างศักยภาพในตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.1.4 เศรษฐกิจบ้านสีมูมหมู่ที่ 3 นี้ ได้รับการกระตุ้นและมีภูมิคุ้มกัน

2.1.5 ประชาชนในหมู่บ้านสีมูมหมู่ที่ 3 นี้ มีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้าน เศรษฐกิจ และสังคม

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายตามข้อ 2.1 ว่ามีอะไรบ้าง

2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายขององค์กร เพื่อการเรียนรู้ และเกิดความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในหมู่บ้าน ตำบล

2.4 เพื่อศึกษาคำวิวัต ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชน บ้านสีมูมหมู่ที่ 3 และระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามคำวิวัตซึ่งกำหนดโดยกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีนี้ที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ แนวความคิดตามรูปแบบการประเมินผลสตัฟเฟิลบีม ที่เรียกว่า ชิพพ์โมเดล ซึ่งมีอักษรย่อที่มีความหมาย ดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทรายบุคคล และหมู่บ้าน
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้า
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	การผลิต

4. วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำกรนิพนธ์

ปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 3 ใ้ชีพพีโมเคลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วน จากแบบบร.บางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่เขียนในบทที่ 4 และบทที่ 5

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียนบทที่ 1-5 บรรณานุกรม และภาคผนวกจนสมบูรณ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในจุดสารนิพนธ์ในโครงร่าง

5. ผลคาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง
2. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน
3. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาบ้านสีมูม หมู่ที่ 3 ทั้งที่เป็นนโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวความคิดทฤษฎีการประเมิน สรุปได้ 4 ด้านดังนี้

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. หลักการประเมินโครงการแบบ ซิปป์โมเดล (CIPP Model)

1. นโยบาย หลักการ และวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ตำบลบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ และเสริมรายได้ลดรายจ่าย ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน ซึ่งมีหลักการที่สำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ก็คือการเสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชน มีการเกื้อกูลผลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐานบนกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นๆ
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้านชุมชน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านชุมชน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
- 4) การติดตามและประเมินผลโครงการ โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
- 5) ชาวบ้านในหมู่บ้านชุมชนได้มีโอกาสในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

ซึ่งเป็นการเสริมสร้างให้ชาวบ้านทุกคนได้มีส่วนร่วมในกองทุนของตนเอง เป็นการวางรากฐานระบบประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานในหมู่บ้านและชุมชนนั้นๆ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านชุมชน
- 2) ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อ แก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- 4) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
- 5) ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีสวัสดิการและสถานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 6) ประชาชนในหมู่บ้านมีการวางแผน การจัดสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการบริหารกองทุนร่วมกัน ซึ่งทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่บ้านชุมชนนั้นๆ

2. ระเบียบการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1 ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.1.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

2.1.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบายหลักการวัตถุประสงค์และระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านต่อไป

2.1.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ต้องประกอบไปด้วยใครบ้าง มีคุณสมบัติและ อำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่อย่างไรบ้าง

2.1.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดดังนี้

หมวดที่ 1 ว่าด้วยเรื่องทั่วไปเกี่ยวกับความหมายและคำจำกัดความต่างๆที่เกี่ยวข้อง

หมวดที่ 2 ว่าด้วยเรื่องหลักการ วัตถุประสงค์ และแนวทางการดำเนินงานของกองทุน

หมวดที่ 3 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าประกอบด้วยใครบ้างมีจำนวนเท่าใด และมีอำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 4 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงาน ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับจังหวัด ว่าประกอบด้วยใครบ้างมีจำนวนเท่าใดและมีอำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าประกอบด้วยใครบ้างมีจำนวนเท่าใด มีคุณสมบัติ และมีอำนาจหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่องกองทุนและสมาชิกกองทุน กองทุนต้องประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินอะไรบ้าง สมาชิกของกองทุนต้องมีคุณสมบัติและหน้าที่อย่างไร

หมวดที่ 7 ว่าด้วยเรื่องการรักษาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะมีวิธีการดำเนินการและแนวทางการปฏิบัติอย่างไร

หมวดที่ 8 ว่าด้วยเรื่องการจัดทำบัญชีและการตรวจสอบ จะมีวิธีการอย่างไร

หมวดที่ 9 บทเฉพาะกาล

2.2 ระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านดีชุม หมู่ 3 ว่าด้วยเรื่องต่างๆดังนี้

- 1) ที่ตั้งของกองทุน
- 2) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน
- 3) แหล่งที่มาของเงินกองทุน
- 4) คุณสมบัติของสมาชิกกองทุน
- 5) การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน
- 6) การฟื้นฟูสภาพจากการเป็นสมาชิกกองทุน

3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3.1 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กล่าวคือ

1. จะต้องมีครัวเรือนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุน ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปีก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน และ เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
2. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถหรือไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาท
4. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิดต่อการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือความเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก
5. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กรหรือหน่วยงานที่สังกัด
6. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
7. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการกองทุนตามข้อ 20(3) และ (4)

3.2 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

1. จำนวนประชากรในหมู่บ้าน 756 คน ชาย 379 คน , หญิง 377 คน
2. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน 183 ครัวเรือน
3. อาชีพประกอบด้วย
 - 3.1 ทำนา
 - 3.2 ปลุกมันสำปะหลัง
 - 3.3 เลี้ยงสัตว์
 - 3.4 ค้าขาย

4. ผลผลิตประชากรในหมู่บ้าน ด้านการเกษตร ประกอบด้วย ข้าว มันสำปะหลัง
วัว หมู ไก่

5. ผลผลิตในหมู่บ้านส่วนใหญ่ส่งไปจำหน่ายในอำเภอใกล้เคียง เช่น อำเภอขามทะเล
สอ , อำเภอสูงเนิน

6. รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 25,370 บาท/ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด
2. วิธีคัดเลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน ชาวบ้านที่มาประชุมเป็นคนเสนอรายชื่อขึ้นมาทีละ
ละ 1 คน แล้วมีผู้รับรอง 2 คน แล้วโหวตโดยการยกมือแล้วนับคะแนนมีผู้เสนอขึ้นมาเรื่อยๆ แล้ว
เลือกจนครบทั้ง 15 คน ซึ่งการโหวตส่วนใหญ่ที่ชาวบ้านเสนอขึ้นมาทั้ง 15 คน ชาวบ้านโหวต
คะแนนให้ทุกคน

3. วันที่เลือกคณะกรรมการหมู่บ้าน วันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2544

4. คณะกรรมการหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบคณะกรรมการกอง
ทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

1. ระเบียบข้อบังคับใช้ในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านมีแล้ว
2. ระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้
 - 2.1 ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้า การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น
ค่าธรรมเนียมและอื่นๆ เกี่ยวกับสมาชิก)
 - 2.2 ข้อบังคับเกี่ยวกับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.3 ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงิน และชำระเงินกู้
 - 2.4 ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีกองทุน
3. วิธีกำหนดระเบียบข้อบังคับกำหนดขึ้น โดยคณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนในหมู่บ้าน
ร่วมกันกำหนดขึ้น

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

1. จำนวนกลุ่มองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน ณ. ปัจจุบัน มี 3 กลุ่มจำแนกเป็น
 - 1.1 กลุ่มสัจจะออมทรัพย์เพื่อการผลิต กิจกรรมเก็บเงินออมให้สมาชิก สมาชิกกลุ่ม
330 คน วันก่อตั้งวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2530 ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 602,760 บาท
 - 1.2 กลุ่มเกษตรกร กิจกรรมให้กู้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิก มีสมาชิก 32 คน วันก่อตั้ง
15 เมษายน พ.ศ. 2543 ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม 100,000 บาท

1.3 กองทุน ก. ข. ค. จ. กิจกรรมให้กู้ดอกเบี้ยต่ำแก่สมาชิกเอาไปทำตามโครงการที่เขียนเสนอขึ้นมา มีสมาชิก 33 คน ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 ทุนสะสม 280,000 บาท

2. ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านสี่มุมหมู่ 3 มีสมาชิกแล้ว 110 ราย

3. จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้นการออม ค่าธรรมเนียม เงินบริจาคในปัจจุบันมีเพียงเงินค่าธรรมเนียมจำนวน 2,045 บาท

4. การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสินเปิดบัญชีแล้วเลขบัญชีเงินล้านบาท เลขที่ 06-4310-20-098158-3 เลขบัญชีธนาคารเงินสะสมของกองทุนเลขที่ 06-4310-20-098157-4 ธนาคารออมสิน สาขาดอนนวมชนตรี สำหรับกองทุนหมู่บ้านสี่มุม หมู่ที่ 3 นี้ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2544 ได้รับโอนเงินเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2544 จำนวนเงินฝากคงเหลือ ณ ปัจจุบัน 20,000 บาท

5. หมู่บ้านมีการร่วมมือหรือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านอื่น เช่น หมู่ 4 หมู่ 5 สร้างถนนคอนกรีตเชื่อมโยงติดต่อกันเพื่อค้าขายขนส่งผลผลิตทางการเกษตรซึ่งกันและกัน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้านให้มีการกระจายกิจกรรมที่ได้ให้กู้ยืมไป คือ การพัฒนาอาชีพ การสร้างงาน การสร้างรายได้

2. กองทุนหมู่บ้านจะให้สมาชิกกู้ยืมเงินเพื่อทำกิจกรรม

2.1 การพัฒนาอาชีพ วงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี ชำระเงินคืนเป็นรายปี

2.2 สร้างงาน วงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี ชำระเงินคืนเป็นรายปี

2.3 การสร้างรายได้ วงเงินกู้ไม่เกิน 20,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 6% ต่อปี ชำระคืนเป็นรายปี

2.4 บรรเทาเหตุฉุกเฉิน วงเงินกู้ไม่เกิน 3,000 บาท อัตราดอกเบี้ย 0.50% ต่อเดือน ชำระคืนภายใน 3 เดือน

3. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

3.1 ประวัติและอุปนิสัยของผู้กู้เป็นคนซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำมาหากิน ฯลฯ

3.2 หลักประกันบุคคลที่จะค้ำประกันควรมีฐานะทางการเงินดีพอที่จะชำระหนี้แทนได้เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ

3.3 ความสามารถในการชำระหนี้

3.3.1 ความสามารถในการชำระหนี้พิจารณาจากรายได้ การกู้เงินลงทุนควรมีประมาณการรายได้รายจ่ายแต่ละเดือนจะเหลือเท่าไร พอชำระหนี้ได้ไหม

3.3.2 ภาวะตลาดสำหรับการค้าที่จะต้องพิจารณาว่าสินค้าหรือธุรกิจที่จะทำนั้นมีตลาดที่จะรองรับหรือไม่

3.3.3 มีปัญหาในการหาวัตถุดิบมาผลิต มีปัญหาหรือไม่

3.3.4 ทำเลที่ตั้งของกิจการเป็นอย่างไร

4. วิธีการในการควบคุมและติดตามในการใช้เงินกู้ แนวทางการดำเนินงาน คณะกรรมการกำหนดระยะเวลาในการออกตรวจสอบการใช้เงินกู้ให้เหมาะสมกับสภาพการผลิต และมอบหมายให้คณะกรรมการไปตรวจสอบ การใช้เงินกู้ของสมาชิกว่ามีการใช้เงินกู้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่ และรายงานให้คณะกรรมการทราบ เพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ไขกรณีใช้เงินกู้ไม่ถูกต้อง

5. วิธีป้องกันภัยในการให้กู้

1. พิจารณาเงินกู้ต้องระมัดระวังรอบคอบ เป็นไปตามหลักเกณฑ์
2. พิจารณาจำนวนเงินกู้ต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่จะขอกู้
3. การกำหนดชำระเงินคืน ต้องให้เหมาะสมกับรายได้ที่เกิดขึ้น และตรงตามช่วงเวลาของรายได้
4. การตรวจสอบการใช้เงินกู้ต้องดำเนินการจริงๆ และมีผลใช้บังคับเมื่อมีการใช้ไม่ถูกต้องตามประสงค์
5. การเตือนชำระหนี้
6. การฟังและออกเยี่ยมเยียน ติดตามสมาชิกกองทุนอย่างใกล้ชิด
6. วิธีแก้ไขปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้วไม่ส่งใช้คืนเงินคืนและดอกเบี้ยเงินกู้ตามสัญญา
 1. เลื่อนกำหนดชำระ คือ การผลักผ่อนเวลา
 2. การให้บุคคลอื่นรับใช้หนี้แทนสมาชิกกองทุน
 3. การเร่งรัดผู้ค้ำประกัน เรียกเงินกู้คืน ดำเนินคดี
7. แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้านในด้านการสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านมีแนวทาง กล่าวคือ 10% ของดอกเบี้ยที่ได้จากกองทุนนำมาใช้ดำเนินการจัดสวัสดิการของคนในชุมชน
8. การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน มั่นใจว่าหมู่บ้านมีความพร้อมรับการสนับสนุนเงินจัดสรรจากคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

3.3 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท

ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเห็นควรอนุมัติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีตประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

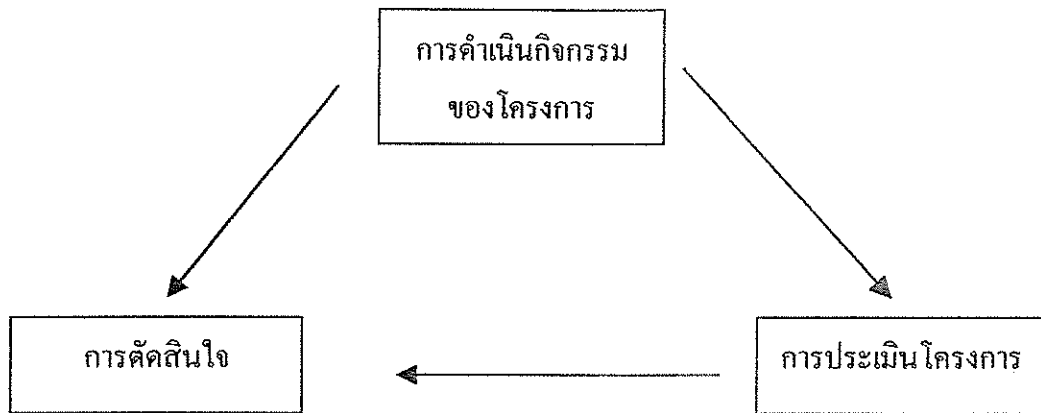
6. กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ทำสัญญา

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทน ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงินให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอน สำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กุนำเงิน ไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

4. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

การประเมิน เป็นกระบวนการของระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ โดยมีแนวความคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิความคิดพื้นฐานการประเมินแบบซีพีพีโมเดล โดยจำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหารสตีฟเฟิลบีม

ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเด็น ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่ารูปแบบการประเมินแบบ CIPP

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) : C เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินเบื้องต้น (Input Evaluation) : I เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยี และแผนการของการดำเนินการโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) : P เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation) : P เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

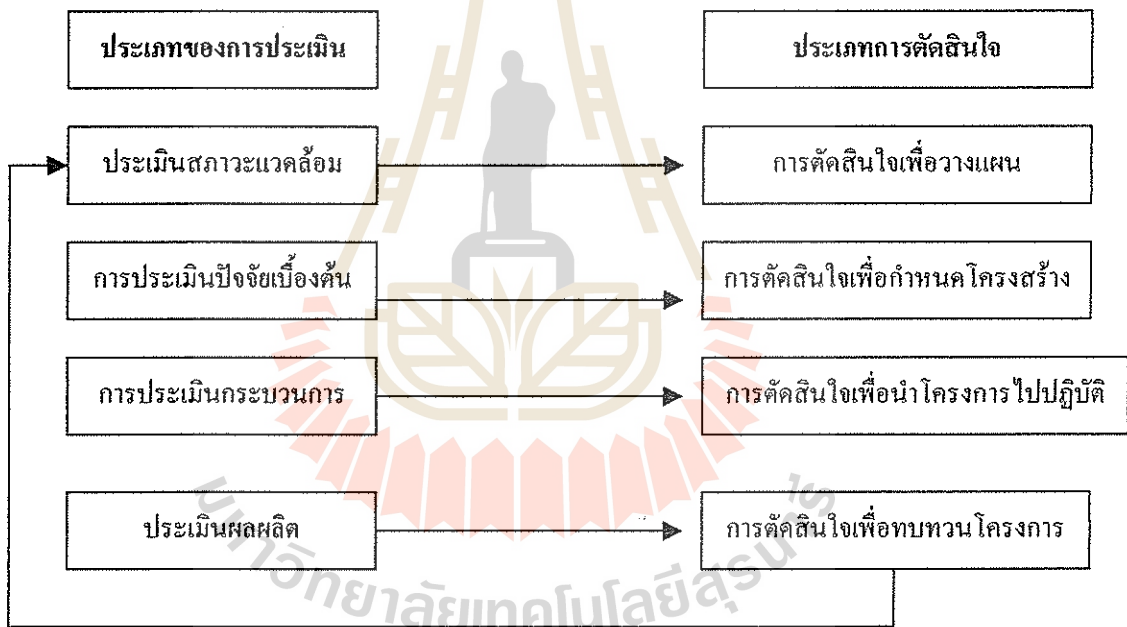
1. การตัดสินใจเพื่อวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินงานของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการเพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิกหรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลดิม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบชีพพี โมเดลดังที่กล่าวแล้ว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะ บ้านสีมูม หมู่ 3 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงาน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

รูปแบบที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินครั้งนี้ คือ ซิปป์โมเดล ตามกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล ดังนี้

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.2 การประเมินปัจจัย (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้รู้)

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้รู้)

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบ้านสีมูม หมู่ 3 ตำบลสีมูม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการเจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน	88	คน
2.2.2 สมาชิกทั่วไป	จำนวน	22	คน
2.3 ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน	10	คน
รวม		135	คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1) การสังเกตและการบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยวิธีแบบรายงานต่างๆ (บร.)

3) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกรายการณิจากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน 5 รายที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) บร. 1 ชื่อแบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 2) บร. 2 ชื่อแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 3) บร. 3 ชื่อแบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4) บร. 4 ชื่อแบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 5) บร. 5 ชื่อแบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 6) บร. 6 ชื่อแบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 7) บร. 7 ชื่อแบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 8) บร. 8 ชื่อแบบโครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (เขียนแผนธุรกิจผู้ประกอบการ S.M.E.s)
- 9) บร. 9 ชื่อแบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 10) บร. 10 ชื่อแบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 11) บร. 11 ชื่อแบบศึกษาเจาะลึกรายการณิ
- 12) บร. 12 ชื่อการวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลตามรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูลและวิธีเก็บข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คิวชีวัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

คิวชีวัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
C1 – ประวัติความเป็นมาหมู่บ้าน	1. ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน 2. คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากที่ไหน และเหตุใดจึงอพยพมา 3. สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านมีสภาพอย่างไร 4. อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง) คืออะไร 5. อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ 6. อาชีพใหม่ที่เพิ่มขึ้น 7. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมีประมาณ พ.ศ.ใด (ถนน, ไฟฟ้า ประปา)	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน 3. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 4. ข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้ว	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. ศึกษาจากเอกสาร
C2 – สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	1. ลักษณะที่ตั้งหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น 3. แผนที่หมู่บ้าน	1. ข้อมูลจากเอกสาร 2. หมู่บ้าน 3. ผู้นำชุมชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สังเกต 3. สัมภาษณ์
C3 – สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	1. อาชีพหลักและอาชีพรองของชาวบ้าน 2. จำนวนพื้นที่ทำการ	1. ผู้นำชุมชน 2. สถานีอนามัยตำบล 3. โรงเรียน	1. สัมภาษณ์ตาม บร. 1 2. สังเกต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เกษตร 4. เกษตรตำบล

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	3. จำนวนที่ดินทำกิน โดยเฉลี่ย	5. หมู่บ้าน	
	4. จำนวนและประเภท ร้านค้าในหมู่บ้าน		
	5. จำนวนโรงสีในหมู่บ้าน		
	6. โรงงานอุตสาหกรรมใน หมู่บ้าน		
	7. โรงเรียนในหมู่บ้าน (จำนวนครู/นักเรียน)		
	8. โรคที่เจ็บป่วย		
	9. สถานที่รักษาเมื่อเจ็บ ป่วย		
C4 – วัฒนธรรม ประเพณี	1. จำนวนวัด/โบสถ์ มัสยิด	1. ผู้นำชุมชน 2. ผู้นำอาวุโส	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร. I
	2. จำนวนพระ/เณร	3. ชาวบ้าน	2. ศึกษาจาก เอกสาร
	3. ภาษาพื้นบ้าน		3. สังเกต
	4. ประเพณีที่สำคัญ		
	5. ความเชื่อค่าน ต่างๆ (ศาลปู่ตาฯ)		
C5 – โครงสร้างพื้น ฐานและทรัพยากร	1. จำนวนและสภาพ ของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน, ไฟฟ้า, ประปา โทรทัศน์, หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม, ไปรษณีย์ ฯลฯ	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร. I
	2. จำนวนและสภาพ		2. สังเกต

ทรัพยากร เช่น ป่าไม้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	แหล่งน้ำแร่ ฯลฯ ที่เป็น สาธารณประโยชน์		
C6 - ผู้นำชุมชนการ รวมกลุ่ม และภูมิ ปัญญาท้องถิ่น	1. ประเภทผู้นำที่เป็น ทางการและไม่เป็น ทางการ 2. กลุ่มต่างๆที่มีอยู่ใน หมู่บ้าน (จำนวน สมาชิก,ทุนของกลุ่ม, กิจกรรมกลุ่ม,ปีก่อตั้ง) 3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้าน ต่างๆ (ชื่อ,อายุ,ความ เชี่ยวชาญ)	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร. 1 2. สังเกต
C7 – โครงการพัฒนา ที่ผ่านมา	1. โครงการของภาค รัฐ 2. โครงการของภาค เอกชน 3. โครงการที่ชาวบ้าน ทำขึ้นเอง (ชื่อ โครงการ/ กิจกรรมของโครงการ) (ย้อนหลัง 5 ปี)	1. ผู้นำชุมชน 2. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 3. ข้อมูลที่บันทึกไว้	1. สัมภาษณ์ตามแบบบร. 1 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สังเกต
C8 – ความเข้มแข็ง ของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม บร. 2 ครั้งที่ 1 (มาจากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ 30 ครัวเรือน)

6. จำนวนที่มีอาชีพ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
	เลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่น รักใคร่ ประองคอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม/เสวนา สนทนา 10. การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาส 11. มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผน งานแก้ปัญหาชุมชน		
ระดับบุคคล			
C9- อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบ อาชีพเดิม (เพียงพอ ต่อการเลี้ยงครอบครัว หรือไม่) 3. ปัญหาอุปสรรคในการ ประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติ เงินกู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
C10 – สมาชิกใน ครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัว และรายละเอียด เช่น จำนวน,อายุ,สถานภาพ สมรส,ระดับการศึกษา, ความสัมพันธ์กับหัวหน้า, การมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงิน กู้	1. สัมภาษณ์ตาม แบบบร.11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

